ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

ԷԻԿ
ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ՝ Հարությունյան Վ․ /Ա.Ա.Հ/

Արձանագրություն №1

«28» օգոստոսի 2023 թ.

ԷԻԿ/բ-102 Էքսկուրսիոն ծառայությունների տեխնոլոգիա և կազմակերպում_
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ
Դասիչ, դասընթացի անվանում

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝ **101801.00.6 Սերվիս**
/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ **101801.01.6 Սերվիս**
/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ **սերվիսի բակալավր**
/բակալավր, մագիստրատուրա/

Ամբիոն՝ **Էկոնոմիկայի, իրավունքի և կառավարման**
/ամբիոնի լրիվ անվանումը/

Ուսուցման ձևը՝ **____________________առկա________________**
/առկա, հեռակա/

Կուրս/կիսամյակ առկա **___________III/I______________**
հեռակա ___________________________________

Դասախոս(ներ) ՝ **___Սասուն Բաղդասարյան_**
/անուն, ազգանուն/

էլ․ հասցե/ներ**__sbaghdasaryan@inbox.ru**

Վանաձոր- 2023թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում 3

Դասընթացի նպատակը և խնդիրները 3

Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները 4

Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները ....

Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների ....

Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը ....

Ուսումնական աշխատանքները տեսակները ....

Դասավանդման մեթոդներ.. .

Ուսումնառության մեթոդները ....

Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը ....

Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ.....................

Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ.. .

12. 1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ .

12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ.. .
12.3. Լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ.. .
12.4. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ ....

. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում.................... .

. Գնահատում.. .

14.1. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում...................................... .
14.2. Հարցաշար.. .
14.3. Գնահատման չափանիշներ.. .
. Դասընթացի համառոտ նկարագրիչ.. .

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. **Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում[1].**

"Էքսկուրսիոն ծառայությունների տեխնոլոգիա և կազմակերպում" առարկան մասնագիտական ցիկլի դասընթացների հիմնական առարկաներից է: Դասընթացն ընդգրկված է կամընտրովի դասընթացների կրթաբլոկում և այդ առարկայի ուսուցումը հիմք է հանդիսանում Հայաստանի զբոսաշրջային ռեսուրսները, պատմական ժառանգությունը և բնության հուշարձանների զբ ոսաշրջային գնահատման ուսուցանման համար: Կարևորվում է զբոսաշրջության նազավառում մասնագետների պատրաստման գործընթացում, ներառված է Սերվիս կրթական ծրագրի ուսումնական պլանի «Հատուկ մասնագիտականե կրթամասում:

2. **Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.**

Դասընթացի նպատակն է Ուսանողին տալ համակարգված գիտելիքներ էքսկուրավարական գործի, էքսկուրսիոն տեխնոլոգիաների, էքսկուրսիայի կազմակերպման վերաբերյալ:

2.1. Դասընթացի նպատակն է պատրաստել կայուն և խորը գիտելիքներով, նախաձեռնող, հմուտ և ժամանակակից շուկայական հարաբերությունները պատկերացնող զբոսաշրջային գործի մասնագետ, որը պետք է ունենա մասնագիտական գիտելիքներ: Ծանոթացնել տարածաշրջանի զբոսաշրջային ռեսուրսներին և տալ պատկերացումներ նրա գործնական հավելվածների մասին, ի ցույց դնել էքսկուրսիաների կազմակերպման, վարման և էքսկուրսիան որպես տուրապրանք նախապատրաստելու առանձնահատկությունների գործընթացները:

2.2. Դասընթացի խնդիրներն են ուսանողներին տալ տեսական գիտելիքներ և գործնական հմտություններ.

- էքսկուրսիայի, նրա էության, գործառույթների, հատկանիշների մասին,
- էքսկուրսիոն գործի հիմնական հասկացությունների մասին,
- էքսկուրսիայի որպես տուրապրանք նախապատրաստման մասին
- Էքսկուրսիայի վարման տեխնիկայի մասին
- էքսկուրսիայիժամանակ խմբի հետ աշխատանքի առանձնահատկությունների մախսն

Ստացած գիտելիքներով ուսանողը պետք է գաղափար կազմի էքկուրսիոն ծառայությունների տեխնոլոգիաների, էքսկուրսիայի կազմակերպման, էքսկուրսիոն խմբի հետ աշխատանքի մեթոդաբանության մասին, կարողանա գնահատել բնական և պատմաճարտարապետական հուշարձանները որպես էքսկուրսիոն օբյեկտներ և դրանց օգտագործելու տեխնիկան էքսկուրսիայի կազմման ընթացքում:

3. **Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները /դասընթացները/**......

«Էքսկուրսիոն ծառայությունների տեխնոլոգիա և կազմակերպումէ դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է ուսանողների իմացությունը Հայաստանի աշխարհագրություն դասընթացից և հուշարձանների ուսումնասիրման գիտելիքների< հայաստանի բնության և պատմության հուշարձանների դասընթացում ստացած գիտելիքները:

Դասընթացի ուսումնասիրման ժամանակ ստացած գիտելիքները ուսանողներին անհրաժեշտ կլինեն հետագա մասնագիտական դասընթացների ուսումնասիրման ժամանակ, ինչպես նաև կուրսային և ավարտական աշխատանքների կատարման ժամանակ:

---

[1] Ներկայացվում է դասընթացի կարևորությունը տվյալ կրթական ծրագրի խնդիրների լուծման հարցում և տեղը ուսումնական պլանում ըստ կրթաբլոկների

4. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)ը[2] և /կամ կոմպետենցիաները.

«Էքսկուրսիոն ծառայությունների տեխնոլոգիա և կազմակերպում» դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողի ակնկալվող վերջնարդյունքներն են.
իմանա էքսկուրսիայի, որպես տուրապրանք բնորոշ հատկանիշները,
իմանա այդ տուրապրանքը պատրաստելու տեխնոլոգիան
տիրապետի էքսկուրսիայի կազմման, վարման մեթոդական հիմքերին
կարողանա ձեռք բերած տեսական գիտելիքները կիրառել գործնականում,
տիրապետի հետազոտության մեթոդներին,
կարողանա պահանջվող չափանիշների սահմաններում կազմել և անցկացնել էքսկուրսիա
կարողանա սովորածի շրջանակներում կատարել ինքնուրույն եզրահանգումներ:

Դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողը ձեռք կբերի հետևյալ կոմպետենցիաները.
Ա)Ընդհանրական կոմպետենցիաներ
Գործիքային կոմպետենցիաներ (ԳԿ)՝
ԳԿ1 վերլուծելու և սինթեզելու ունակություն,
ԳԿ4 մասնագիտական ոլորտի գիտելիքների հիմունքներ,
ԳԿ9 խնդիրների լուծում,
ԳԿ10 որոշումների ընդունում:
Համակարգային կոմպետենցիաներ (ՀԳԿ)՝
ՀԳԿ1 գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն,
ՀԳԿ2 հետազոտություններ կատարելու ունակություններ,
ՀԳԿ3 սովորելու ունակություն,
ՀԳԿ8 ինքնուրույն աշխատելու ունակություն,
Բ)Առարկայական (մասնագիտական) կոմպետենցիաներ (ԱԿ)
ԱԿ2 հստակ հաղորդել ստացված հենքային գիտելիքները,
ԱԿ4 ցուցաբերել առարկայի ընդհանուր կառուցվածքի և առանձին մասերի միջև կապերի իմացություն,
ԱԿ6 կիրառել տվյալ առարկային բնորոշ մեթոդները,
ԱԿ11 տիրապետեն ինքնուրույն հետազոտության մեթոդներին և կարողանան մեկնաբանել հետազոտության արդյունքները,
ԱԿ14 տիրապետեն տվյալ մասնագիտական մակարդակում պահանջվող կոմպետենցիաներին:

5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների[3].

«Էքսկուրսիոն ծառայությունների տեխնոլոգիա և կազմակերպումե դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն և հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել էքսկուրսավարության, զբոսավարության, տուրօպերետորական մասնագիտական գործունեության ընթացքում, նաև ասպիրանտուրայում կրթությունը շարունակելու և զբոսաշրջության ու սերվիսի բնագավառում գիտական հետազոտություններ կատարելու նպատակով:

---

[2] http://www.vsu.am/karg/ararkayakan-nkaragir-17.pdf
Լրացվում է «Առարկայի նկարագրի մշակման ռազմավարության» կոմպետենցիաների ցանկին համապատասխան:
[3] Նշվում է, թե տվյալ դասընթացի յուրացման, ամփոփման արդյունքում ձեռքբերված գիտելիքները, հմտությունները և կարողությունները աշխատաշուկայի որ բնագավառներում և ոլորտներում կարող է շրջանավարտը կիրառել

6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը

Չափանիշ	Առկա ուսուցման համակարգ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարություն (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)	5 կրեդիտ/150 ժամ	

Աշխատանքի տեսակը	ժամաքանակ	ժամաքանակ
Դասախոսություն	18	
Գործնական աշխատանք	24	
Սեմինար պարապմունք		
Լաբորատոր աշխատանք		
Ինքնուրույն աշխատանք	108	
Ընդամենը	150	
Ստուգման ձևը (ստուգարք/ ընթացիկ քննություն/ հանրագումարային քննություն)	ստուգարք	

7. <u>Ուսումնական աշխատանքների տեսակները</u>[4] .

- **Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:
- **Գործնական աշխատանքների** ժամանակ ուսանողը կատարում է լսարանային աշխատանք՝ դասախոսի անմիջական ղեկավարման ներքո: Գործնական պարապմունքները անցկացվում են գործնական խնդիրների լուծման, առաջադրանքների իրականացման, թեստերի, իրավիճակային վերլուծությունների, գործարար խաղերի, խմբային աշխատանքների, տնային առաջադրանքների, ուղեղային գրոհների, ինտերակտիվ ուսուցման միջոցով՝ տեսական գիտելիքները կիրառելու, գործնական ունակությունների և հմտությունների ձեռքբերման և ամրապնդման նպատակով: Դասախոսն առաջադրում է գործնական պարապմունքների թեման, նպատակը, խնդիրները, այն հարցերը, որոնք պետք է լուծել

[4] Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

գործնական պարապմունքի ընթացքում, գործնական պարապմունքի անցկացման մեթոդները և պատասխանում է ուսանողների տված հարցերին:

- **Սեմինար պարապմունքները** խմբային պարապմունքների հիմնական տեսակներից է, որի ընթացքում ուսանողը սովորում է բանավոր շարադրել նյութը, պաշտպանել իր տեսակետները և եզրահանգումները: Սեմինարի ընթացքում ուսանողները քննարկում, պատասխանում են թեման, զեկույցները և ռեֆերատները, որոնք հանձնարարել է դասախոսը:

  Սեմինարին պատրաստվելու համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել հիմնական և լրացուցիչ գրականություն տվյալ թեմայով: Գրականության ուսումնասիրությունից և համառոտագրումից հետո պետք է կազմել պլան՝ բանավոր պատասխանի համար, ապա մտածել եւյութի բովանդակությանհարցադրումների և պատասխանների մասին:
- **Լաբորատոր աշխատանքները** նպաստում են տեսական նյութի առավել լավ յուրացմանը և ամրապնդմանը: Լաբորատոր աշխատանքները նպատակ ունեն ամրապնդելու ուսումնասիրվող թեմաների տեսական դրույթները, ուսանողներին ուսուցանելու փորձարարական հետազոտությունների մեթոդները, հաղորդելու ինքնուրույն վերլուծության, տվյալների ամփոփման, լաբորատոր սարքավորումների, համակարգիչների, սարքերի, էլեկտրոնային ծրագրերի հետ աշխատելու փորձ և հմտություններ: Լաբորատոր աշխատանքն անցկացման համար ուսանողը պարտավոր է ուսումնասիրել թեմային վերաբերող տեսական նյութը (դասախոսություն, համապատասխան գրականություն) և փորձի, հետազոտության մեթոդոլոգիան:

  Դասախոսի հսկողությամբ ուսանողը իրականացնում է փորձը, հետազոտությունը, գրանցում է արդյունքները և կատարում (գրանցում) համապատասխան եզրակացություն
- **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:

  Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են[5]՝

  - **Ռեֆերատ** – ուսանողների ինքնուրույն գրավոր, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռնարկներ և այլն):
  - **Գործարար խաղեր** – պայմանական իրավիճակներում սոցիալ-տնտեսական համակարգերի և մարդկանց մասնագիտական գործունեության կառավարման գործընթացների նմանակեղծային մոդելավորում՝ առաջացող հիմնախնդիրների ուսումնասիրման և լուծման նպատակով:
  - **Էսսե** – արձակ ստեղծագործություն՝ քննադատության և լրագրության ժանրի որևէ խնդրի ազատ վերլուծություն:
  - **Կլոր սեղան** – ինքնուրույն աշխատանքի ձևին բնորոշ է թեմատիկ բանավեճի համադրումը խմբային աշխատանքի հետ:
  - **Կոնկրետ իրավիճակների վերլուծություն** – ուսանողների ակտիվ գործունեության կազմակերպման ամենաարդյունավետ և տարածված ձևերից մեկն է, որը զարգացնում է մասնագիտական և կեցությանը վերաբերող տարբեր հարցերի վերլուծության կարողությունը:
  - **Նախագծերի մեթոդ** – ուսումնաճանաչողական, ստեղծագործական կամ խաղային համատեղ գործունեության տեսակ է, սովորող-գործընկերների միջև, որոնք ունեն ընդհանուր նպատակ և համաձայնեցված միջոցներ՝ ուղղված որևէ խնդրի լուծման կամ որոշակի

---

[5] Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

արդյունքի ձևակերպման:

- **Հարցի նախապատրաստման մոդել** –կամավորության սկզբունքով ընտրված ուսանողն իր նախընտրած հակիրճ ձևով նախապատրաստում է տվյալ առարկայից քննության կամ ստուգարքի հարցերի իր պատասխանների փաթեթը: Քննությունից (ստուգարքից) 1 շաբաթ առաջ նա հանձնում է փաթեթը դասախոսին, որը ստուգում է այդ նյութերը և որոշում դրանց համապատասխանությունը տվյալ առարկայի բովանդակությանը:
- **Ինքնուրույն աշխատանք համացանցում** – նոր տեղեկատվական տեխնոլոգիաները կարող են օգտագործվել հետևյալ նպատակներով՝ համացանցում անհրաժեշտ տեղեկատվության որոնման համար, երկխոսություն համացանցում, թեմատիկ ցանցային էջերի օգտագործում:
- **Աշխատանքային տետր** – նախատեսված է ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքների համար և թույլ է տալիս գնահատել ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանն ուսանողների կողմից:
- **Զեկույց** – որևէ գիտական կամ հետազոտական թեմայի շուրջ կատարած եզրակացությունների, ստացած արդյունքների ներկայացում ուսանողի կողմից:
- **Հարցազրույց** – վերահսկողության միջոց, որը կազմակերպվում է որպես հատուկ զրույց դասավանդողի և ուսանողների միջև՝ կապված այնպիսի թեմայի հետ ինչպիսին կարգապահությունն է, և նախատեսված է հստակեցնել ուսանողների գիտելիքների շրջանակը կոնկրետ թեմայի, հարցի վերաբերյալ:

8. **Դասավանդման մեթոդներներն են**՝[6] հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, *թեմատիկ սեմինար*, սեմինար-բանավեճ, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք, ուսուցում գործողությամբ (action learning), իրավիճակային խնդիրների վերլուծություն, գործարար խաղեր․․․․

9. **Ուսումնառության մեթոդներն են**[7]՝ մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, ալգորիթմների և հրահանգների կազմում, աղյուսակների և դասակարգման համեմատման և համակարգման սխեմաների կազմում, փորձի/հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում․․․․

[6] Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:
[7] Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների[8].

հ/հ	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների				
		դասախոսություն	սեմինար պարապմունք	գործնական աշխատանք	լաբորատոր աշխատանք	ինքնուրույն աշխատանք
1	Էքսկուրսիոն ծառայությունների ձևավորման պատմությունը	2		2		
2	Էքսկուրսիոն ծառայությունների զարգացումը	2		2		
3	Էքսկուրսիան և նրա բովանդակությունը	2		2		
4	Էքսկուրսիայի ֆունկցիաները	2		2		
5	Էքսկուրսիաների դասակարգումը	2		2		
6	Թեմատիկ էքսկուրսիաներ	2		2		
7	Էքսկուրսիաների մեթոդիկան	2		2		
8	Էքսկուրսիոն օյեկտների ընտրություն և ցուցադրություն	2		2		
9	Էքսկուրսիաների մեթոդական մշակում	2		4		
10	Թանգարանային էքսկուրսիաների առանձնահատկությունները	-		2		
11	Էքսկուրսիոն ցուցադրությունների առանձնահատկությունները	-		2		
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		18		24		

[8] Նման է օրացուցային պլանին

11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

հ/հ	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1.	Շ.Հարությունյան, Զբոսաշրջային ինդուստրիա և աշխարհագրություն	2004
2.	*Скобельцына, А.* С. Технологии и организация экскурсионных услуг, Москва , 262 с.	2019
3.	Суворова Г. М. и др., Безопасный отдых и туризм, учебное пособие для академического бакалавриата, Москва, 195 с.	2019
4.	*Данилов, А. Ю.* Теория и практика экскурсионной деятельности : учебно-методическое пособие / Ярославль : ЯрГУ,— 48 с.	2016
5.	*Девлетов, О.* Аграрный туризм России : имидж, реклама, сервис, М	2018.
Լրացուցիչ գրականություն(ԼԳ)		
1.	*Долженко, Г. П.* Экскурсионное дело, Ростов-на-Дону.	2005
2.	*Долженко, Г. П.* История туризма, учебник для академического бакалавриата, Москва, 227 с.	2019
3.	Трофимова. Е. Н., Доступный, социальный и массовый туризм, проблемы и перспективы развития в России, Москва, 503 с.	2016
Համացանցային տեղեկատվական պաշարներ (ՀՏՊ)/ Էլեկտրոնային աղբյուրներ (ԷԱ)		
1.	URL: http://www.agipe.ru — Ассоциация гидов-перевод- чиков, экскурсоводов и турменеджеров.	
2.	URL: wftga.org — Всемирная федерация ассоциаций гидов.	

12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամաքանակ*	Գրականություն[9]
1.	Էքսկուրսիոն ծառայությունների ձևավորման պատմությունը	Էքսկուրսիոն գործի զարգացման պատմությունը: Էքսկուրսիայի բնորոշ հատկանիշները և էությունը:	**2**	ՊԳ.234
2.	Էքսկուրսիոն ծառայությունների զարգացումը	Էքսկուրսիաների զարգացման պատմությունը, դրանց առանձնահատկությունները	**2**	ՊԳ.234
3.	Էքսկուրսիան և նրա բովանդակությունը	Էքսկուրսիա հասկացությունը նրա բովանդակության էությունը	**2**	ՊԳ.234
4	Էքսկուրսիայի ֆունկցիաները	Էքսկուրսիների ֆունկցիաները, դրանց բնույթը	**2**	ՊԳ.234
5	Էքսկուրսիաների դասակարգումը	Էքսկուրսիաների դասակարգումըւ կիրառական էքսկուրսավարության մեջ: Էքսկուրսիաների դասակարգումը ըստ բովանդակության, ըստ մասնակիցների կազմի, ըստ անցկացման վայրի, ըստ անցկացման ձևի: Մասնագիտացված էքսկուրսիաներ	**2**	ՊԳ.234
6	Թեմատիկ էքսկուրսիաներ	Թանգարանային դաստիարակչական էքսկուրսիաները: Պատմական էքսկուրսիաները: Հնագիտական էքսկուրսիաները: Ազգագրական էքսկուրսիաները: Բնագիտական էքսկուրսիաները: Արվեստագիտական էքսկուրսիաները: Ճարտարապետական էքսկուրսիաները:	**2**	ՊԳ.234
7	Էքսկուրսիաների մեթոդիկան	Էքսկուրսիոն մեթոդիկայի դերը և նշանակությունը: Էքսկուրսիոն մեթոդիկայի հիմնական խնդիրները: Էքսկուրսիոն մեթոդիկայի առանձնահատկությունները: Էքսկուրսիայի նախապատրաստման հիմնական փուլերը	**2**	ՊԳ.234

[9] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

8	Էքսկուրսիոն օյեկտների ընտրություն և ցուցադրություն	Ցուղցադրման էությունը, տարբերությունը դիտումից: Ակներևության սկզբունքը: Էքսկուրսավարական թղթապանակը: Նախնական զննման մեթոդի էությունը: Տեսողական վերլուծության եղանակը: Տեսողական վերականգնման՝ ռեկոնստրուկցիայի եղանակը: Իրադարձությունների տեղայնացման եղանակը:	2	ՊԳ.234
9	Էքսկուրսիաների մեթոդական մշակում	Մեթոդական մշակումը որպես էքսկուրսիայի փաստաթուղթ: Մեթոդական մշակման նշանակությունը: Մեթոդական մշակման բաժինները:	2	ՊԳ.234

12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամաքանակ*	Ստուգման ձևը	Գրականություն[10]
1.	Էքսկուրսիոն ծառայությունների ձևավորման պատմությունը	Էքսկուրսիոն գործի զարգացման պատմությունը: Էքսկուրսիայի բնորոշ հատկանիշները և էությունը:	2		ՊԳ.234
2.	Էքսկուրսիոն ծառայությունների զարգացումը	Էքսկուրսիաների զարգացման պատմությունը, դրանց առանձնահատկությունները	2		ՊԳ.234
3	Էքսկուրսիան և նրա բովանդակությունը	Էքսկուրսիա հասկացությունը նրա բովանդակության էությունը	2		ՊԳ.234
4	Էքսկուրսիայի ֆունկցիաները	Էքսկուրսիների ֆունկցիաները, դրանց բնույթը	2		ՊԳ.234
5	Էքսկուրսիաների դասակարգումը	Էքսկուրսիաների դասակարգումըւ կիրառական	2		ՊԳ.234

[10] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

		էքսկուրսավարության մեջ: Էքսկուրսիաների դասակարգումը ըստ բովանդակության, ըստ մասնակիցների կազմի, ըստ անցկացման վայրի, ըստ անցկացման ձևի: Մասնագիտացված էքսկուրսիաներ			
6	Թեմատիկ էքսկուրսիաներ	Թանգարանային դաստիարակչական էքսկուրսիաները: Պատմական էքսկուրսիաները: Հնագիտական էքսկուրսիաները: Ազգագրական էքսկուրսիաները: Բնագիտական էքսկուրսիաները: Արվեստագիտական էքսկուրսիաները: Ճարտարապետական էքսկուրսիաները:	2		ՊԳ.234
7	Էքսկուրսիաների մեթոդիկան	Էքսկուրսիոն մեթոդիկայի դերը և նշանակությունը: Էքսկուրսիոն մեթոդիկայի հիմնական խնդիրները: Էքսկուրսիոն մեթոդիկայի առանձնահատկությունները: Էքսկուրսիայի նախապատրաստման հիմնական փուլերը	2		ՊԳ.234
8	Էքսկուրսիոն օյեկտների ընտրություն և ցուցադրություն	Ցուղցադրման էությունը, տարբերությունը դիտումից: Ակներևության սկզբունքը: Էքսկուրսավարական թղթապանակը: Նախնական զննման մեթոդի էությունը: Տեսողական վերլուծության	2		ՊԳ.234

		եղանակը: Տեսողական վերականգնման՝ ռեկոնստրուկցիայի եղանակը: Իրադարձությունների տեղայնացման եղանակը:			
9	Էքսկուրսիաների մեթոդական մշակում	Մեթոդական մշակումը որպես էքսկուրսիայի փաստաթուղթ: Մեթոդական մշակման նշանակությունը: Մեթոդական մշակման բաժինները:	4		ՊԳ.234
10	Թանգարանային էքսկուրսիաների առանձնահատկությունները	Թանգարանային էքսկուրսիաների տիպերը: Թանգարանային ակնարկային էքսկուրսիաների առանձնահատկությունները: Թանգարանային ուսուցողական, զարգացող տիպի, դաստիարակչական, պատմական, հնագիտական ազգագրական, բնագիտական, արվեստագիտական, ճարտարապետական էքսկուրսիաների կազմում և անցկացում:	2		ՊԳ.234
11	Էքսկուրսիոն ցուցադրությունների առանձնահատկությունները	Ցուցադրման էությունը, տարբերությունը դիտումից: Ակներևության սկզբունքի վերլուծությունը: Էքսկուրսավարական թղթապանակի կազմում: Մեթոդների վերլուծություն:	2		ՊԳ.234

12.3. Լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամաքանակ*	Ստուգման ձևը	Գրականություն[11]
1.					
2.					

12.4. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Ուսումնասիրվող հարցեր	Աշխատանքի տեսակը[12]	Ներկայացման ժամկետները	Ստուգման ձևը	Գրականություն[13]
1.						
2.						
3.						

13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում[14]

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	Լսարան, թանգարան,

[11] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն
[12] Տես 7-րդ կետի հինգերորդ պարբերությունը
[13] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն
[14] Նշվում են սարք-սարքավորումների, համակարգչային ծրագրերի նկարագրությունները և քանակը, որոնք անհրաժեշտ են տվյալ դասընթացի ուսումնական գործընթացը կազմակերպելու համար

Նյութեր լաբորատոր աշխատանքների համար	
Սարքեր, սարքավորումներ	
Համակարգչային ծրագրեր	
Այլ	

14. **Գնահատում**

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառկման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի[15]:

14.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- Գործնական, սեմինար և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում ուսանողի ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը 40 միավոր:
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (առկա ուսուցման համակարգում՝ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ առավելագույնը գումարային 40 միավոր, հեռակա ուսուցմա համակարգում՝քննություն և ստուգարք՝ առավելագույնը՝40 միավոր):
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

14.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ամփոփվում է ստուգարքով:

Ստուգարքով ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի ընթացքում ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանը որոշող 2 ընթացիկ ստուգումների և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:[16]

---

[15]«Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (ընդունված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 30.062022թ.),

[16] Կիրառվում է կամ առաջին, կամ երկրորդ պարբերությունն ըստ դասընթացի ամփոփման ձևի:

14.3. Հարցաշար (ըստ ծրագրի)

1. Էքսկուրսիա հասկացություն
2. Էքսկուրսիաների բնորոշ հատկանիշները և էությունը
3. Էքսկուրսիայի առանձնահատկությունները
4. Էքսկուրսիայի ֆունկցիաները: նախապատրաստման հիմնական փուլերը
5. Էքսկուրսիայի մեթոդիկայի դերը և նշանակությունը
6. Էքսկուրսիայի մեթոդիկայի հիմնական խնդիրները
7. Էքսկուրսիայի մ եթոդիկայի առանձնահատկությունները
8. Էքսկուրսիայի նախապատրաստման հիմնական փուլերը
9. Մեթոդական մշակումը որպես էքսկուրսիայի փաստաթուղթ
10. Մեթոդական մշակման նշանակությունը
11. Մեթոդական մշակման բաժինները, դրանց համառոտ բնութագիրը
12. Մեթոդական մշակման հիմնական մասի բաժինների բնութագիրը
13. Թանգարանային էքսկուրսիաները, դրանց առանձնահատկությունները
14. Ակնարկային թանգարանային էքսկուրսիաների բնութագիրը
15 Ուսուցողական թանգարանային էքսկուրսիաների բնութագիրը
16. Զարգացող տիպի և դաստիարակչական էքսկուրսիաների բնութագիրը:
17. Պատմական, հնագիտական և ազգագրական թանգարանային էքսկուրսիաների բնութագիրը
18. Բնագիտական թանգարանային էքսկուրսիաների բնութագիրը
19. Արվեստագիտական թանգարանային էքսկուրսիաների բնութագիրը
20. Ճարտարապետական թանգարանային էքսկուրսիաների բնութագիրը հուշարձանները
21. Ցուցադրման էությունը, տարբերությունը դիտումից
22. Ակներևության սկզբունքի վերլուծությունը ցուցադրման ժամանակ:
23. Էքսկուրսավարական թղթապանակը, նրա բովանդակությունը
24. Ցուցադրման հիմնական մեթոդների վերլուծությունը
25. Պատմումի տեխնիկական ձևերի համառոտ բնութագիրը:
26. Էքսկուրսավարի շարժումների և դիմախաղի տեխնիկան

<u>Ա) 1-ին ընթացիկ քննություն (կիսամյակի 9-10 շաբաթվա ընթացքում)</u>

<u>(1-ին ընթացիկ ստուգում (կիսամյակի -------շաբաթվա ընթացքում)</u>

- **Ընդգրկված թեմաները.**

1.
2.
3…….

- **Ընդգրկված հարցեր.**

1.
2.
3…….

<u>Բ) 2-րդ ընթացիկ քննություն (կիսամյակի 19-20 շաբաթվա ընթացքում)</u>

<u>(2-րդ ընթացիկ ստուգում (կիսամյակի-------շաբաթվա ընթացքում)</u>

- **Ընդգրկվող թեմաները.**

1.
2.
3…….

- **Ընդգրկված հարցեր.**
  1.
  2.
  3.…….

14.4. Գնահատման չափանիշները[17].

- Տեսական գիտելիքները………:
- Գործնական աշխատանքները . . . . . . :
- Սեմինար պարապմունքները . . . . . . :
- Լաբորատոր աշխատանքները . . . . :
- Ինքնուրույն աշխատանքը . . . . :

[17] Լրացվում է ըստ ամբիոնի /դասախոսի որոշման

<<ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ>>
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳԻՐ

Մասնագիտություն՝ **101801.00.6 Սերվիս**
/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ **101801.01.6 Սերվիս**
/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ **սերվիսի բակալավր**
/բակալավր, մագիստրատուրա/

Վանաձոր 2023

<table>
<tr><td>Դասընթացի թվանիշը, անվանումը</td><td colspan="4">ԷԻԿ/բ-102 Էքսկուրսիոն ծառայությունների տեխնոլոգիա և կազմակերպում</td></tr>
<tr><td>Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը</td><td colspan="4">5 կրեդիտ</td></tr>
<tr><td>Ուսումնառության տարի / կիսամյակ</td><td colspan="4">3-րդ տարի,1-ին կիսամյակ</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Ժամերի բաշխումը</td><td rowspan="4">Լսարանային</td><td rowspan="4">42</td><td>Դասախոսություն</td><td>18</td></tr>
<tr><td>Սեմինար</td><td></td></tr>
<tr><td>Լաբորատոր աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Գործնական աշխատանք</td><td>24</td></tr>
<tr><td>Ինքնուրույն</td><td colspan="3">108</td></tr>
<tr><td>Ընդամենը</td><td colspan="3">150</td></tr>
<tr><td>Ստուգման ձևը</td><td colspan="4">ստուգարք</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի նպատակը</td><td colspan="4">Դասընթացի նպատակն է Ուսանողին տալ համակարգված գիտելիքներ էքսկուրսավարական գործի, էքսկուրսիոն տեխնոլոգիաների, էքսկուրսիայի կազմակերպման վերաբերյալ:

Դասընթացի նպատակն է պատրաստել կայուն և խորը գիտելիքներով, նախաձեռնող, հմուտ և ժամանակակից շուկայական հարաբերությունները պատկերացնող զբոսաշրջային գործի մասնագետ, որը պետք է ունենա մասնագիտական գիտելիքներ: Ծանոթացնել տարածաշրջանի զբոսաշրջային ռեսուրսներին և տալ պատկերացումներ նրա գործնական հավելվածների մասին, ի ցույց դնել էքսկուրսիաների կազմակերպման, վարման և էքսկուրսիան որպես տուրապրանք նախապատրաստելու առանձնահատկությունների գործընթացները:</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի վերջնարդյունքները</td><td colspan="4">Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.

Գիտելիք
իմանա էքսկուրսիայի, որպես տուրապրանք բնորոշ հատկանիշները,
իմանա այդ տուրապրանքը պատրաստելու տեխնոլոգիան

Կարողություն
կարողանա ձեռք բերած տեսական գիտելիքները կիրառել գործնականում,
կարողանա պահանջվող չափանիշների սահմաններում կազմել և անցկացնել էքսկուրսիա
կարողանա սովորածի շրջանակներում կատարել ինքնուրույն եզրահանգումներ:</td></tr>
</table>

	Հմտություն տիրապետի էքսկուրսիայի կազմման, վարման մեթոդական հիմքերին տիրապետի հետազոտության մեթոդներին,
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1 Էքսկուրսիան, նրա էությունը Թեմա 2 Էքսկուրսիաների դասակարգումը Թեմա 3 Էքսկուրսիոն մեթոդիկան Թեմա 4 Էքսկուրսիայի մեթոդական մշակումը Թեմա 5 Թանգարանային էքսկուրսիայիկազմակերպման յուրահատկությունը Թեմա 6 Ցուցադրման յուրահատկությունը էքսկուրսիայի ընթացքում Թեմա 7 Պատմումի յուրահատկությունը էքսկուրսիայի ընթացքում
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	**Գնահատում** Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառկման հիմնական նպատակներն են՝ կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը, իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման: Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի[18]: **15.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝** ▪ Գործնական, սեմինար և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում ուսանողի ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝

[18]«Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (ընդունված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 30.062022թ.),

	առավելագույնը 40 միավոր: ▪ ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր, ▪ դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (առկա ուսուցման համակարգում՝ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ առավելագույնը գումարային 40 միավոր, հեռակա ուսուցմա համակարգում՝քննություն և ստուգարք՝ առավելագույնը՝40 միավոր): ▪ ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր: **15.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում .** Դասընթացն ամփոփվում է ստուգարքով:
Գրականություն	Պարտադիր- 1. Ծ.Հարությունյան, Զբոսաշրջային ինդուստրիա և աշխարհագրություն 2004 2. *Скобельцына, А.* С. Технологии и организация экскурсионных услуг, Москва, 2019, 262 с. 3. Суворова Г. М. и др., Безопасный отдых и туризм, учебное пособие для академического бакалавриата, Москва, 2019, 195 с. 4. *Данилов, А. Ю.* Теория и практика экскурсионной деятельности : учебно-методическое пособие / Ярославль : ЯрГУ, 2016. — 48 с. 5. *Девлетов, О.* Аграрный туризм России : имидж, реклама, сервис, М,. 2018. Լրացուցիչ- 1. 1. *Долженко, Г. П.* Экскурсионное дело, Ростов-на-Дону, 2005. 2. *Долженко, Г. П.* История туризма, учебник для академического бакалавриата, Москва, 2019, 227 с. 3. Трофимова. Е. Н., Доступный, социальный и массовый туризм, проблемы и перспективы развития в России, Москва 2016, 503 с. 4. *Карчевская,Е. Н.*, Экскурсоведение, учебно-методическое пособие, Гомель, 2014, 95 с.

	5. *Кулаева, К. В.*, Экскурсионная деятельность: теоретические и методологические основы, Москва, 2005, 192 с. 6. *Мягтина, Н. В.* Профильные группы музеев, Изд-во Владим. гос. ун-та, 2011. 7. Организация медицинского, лечебного и СПА-туризма, под редакцией А. С. Соколова,Университетская книга, Москва, 2019, 289 с. 8. *Рамендик, Д. М.* Психодиагностика в социально-культурном сервисе и туризме, учебное пособие для академического бакалавриата, Москва, 2019, 212 с. 9. *Разина, В. Г.* Дорогами Великого шелкового пути, Ташкент, 1996. 10. *Терновский, Д. Б.*, Технология организации экскурсионных услуг, Москва, 2018, 204 с.: 11. *Хайретдинова, Н. Э.* Организация экскурсионных услуг в индустрии гостеприимства, Уфимский государственный университет экономики и сервиса, 2015.